

NÁTTÚRUSTOFA
VESTFJARÐA

Samspil náttúru og mannlífs að fornu og nýju

Áfangaskýrsla 1

Anna Guðrún Edvardsdóttir

Október 2004

NV nr. 16-04

Verkefnið “Samspil náttúru og mannlífs” að fornu og nýju varð til í viðræðum Önnu Guðrúnar Edvardsdóttur, Ragnars Edvardssonar og Þorleifs Eiríkssonar forstöðumanns Náttúrustofu Vestfjarða sem mynda verkefnahóp en Anna Guðrún er verkefnisstjóri. Sótt var um í sjóð Iðnaðarráðuneytisins “Átak til atvinnusköpunar” og það fjármagn sem fékkst í þetta verkefni var kr. 500.000. Þá styrkir Náttúrustofa Vestfjarða verkefnið um jafnháa upphæð, þ.e. kr. 500.000

Samkvæmt framkvæmdaráætluninni voru verkþættirnir fjórir, þ.e.

1. Undirbúningur verkefnisins sem fólst í að setja því markmið, leiðir og rökstuðning en svið verkefnisins er víðfemt, þ.e. náttúru- og félagsvísindi, fornleifa- og sagnfræði og menning. Gert var ráð fyrir því að hafa samband við mögulega samstarfsaðila jafnt innan og utan svæðisins og gerðir samstarfssamningar. Áætluð vinna við þennan verkþátt voru þrjú mánuðir.
2. Í öðrum verkþætti var áætlað að fara í markaðssetningu á Vestfjörðum sem rannsóknarsvæði fyrir fræði- og vísindamenn innan fræði- og vísindasamfélags innan lands sem utan og að markaðssetja Vestfirði meðal háskóla hér heima og erlendis sem kjörna fyrir vettvangsferðir fyrir háskólanemendur í ofangreindum fræðigreinum í samvinnu við þá samstarfsaðila sem samningar hafa verið gerðir við. Grunnurinn að því að hægt sé að bjóða Vestfirði sem rannsóknarsvæði eru þær upplýsingar sem búið er að afla og hýstar eru í gagnagrunninum. Áætluð vinna við þennan verkþátt voru þrjú mánuðir.

Hér gerðu áætlanir ráð fyrir því að áfangaskýrslu yrði skilað.

3. Í þriðja verkþætti var áætlun um að afla upplýsinga í náttúru- og félagsvísindum, fornleifa- og sagnfræði og menningu. Þá gerðu áætlanir ráð fyrir því að hannaður yrði gagnagrunnur sem hýsti allar þessar upplýsingar. Áætluð vinna við þennan verkþátt voru fjórir mánuðir.
4. Í síðasta verkþætti var áætlað að meta árangur ofangreindra verkþátta. Gert var ráð fyrir því, hafi áætlanir gengið upp, að aukinn áhugi væri meðal fræði- og vísindamanna auk háskólanemenda á Vestfjörðum sem rannsóknar- og kennslusvæði. Áætluð vinna við þennan verkþátt voru tveir mánuðir.

Við lok verkefnisins var gert ráð fyrir því að skila lokaskýrslu.

Vel hefur tekist að halda þessa áætlun að öllu leyti. Unnið hefur verið eftir þessum verkþáttum. Lokið hefur verið undirbúningsvinnunni og verið er að vinna að verkþætti tvö, þ.e. afla samstarfsaðila að verkefninu. Þá er farið að huga að gagnagrunninum og hvers konar módel muni henta. Náttúrustofan hefur unnið vísi að gagnagrunni um rannsóknir á Vestfjörðum en hún hefur einbeitt sér aðallega að skrá rannsóknir í náttúrufræðum. Því þarf að útvíkka gagnagrunninn.

Markmið, leiðir og rökstuðningur

Stefnt skal að því:

- að markaðssetja Vestfirði sem rannsóknarsvæði fyrir fræði- og vísindamenn í náttúru- og félagsvísindum, fornleifafræði, sögu og menningu jafnt hér á landi sem erlendis.

Leiðir

Farið verður í kynningarherferð þar sem rannsóknarmöguleikar Vestfjarða í náttúru- og félagsvísindum, fornleifafræði, sögu og menningu verða í brennidepli. Rætt verður við einstaklinga, rannsóknarstofnanir og háskóla. Einnig verður rætt við fjölmiðla sem kæmu að kynningu málsins.

Starfsemi Náttúrustofu Vestfjarða verður kynnt í þessari herferð, þ.á.m. þau verkefni sem stofan hefur unnið, þau svið sem stofan telur sig geta unnið á, þá aðstöðu og tækjabúnað sem hún hefur upp á að bjóða, þá aðila sem stofan er í samstarfi við auk menntunar þess starfsfólks sem þar starfar.

Í herferðinni verður einnig kynning á Bolungarvík og þeirri aðstöðu sem stendur til boða, s.s. húsnæði, fyrir þá sem dvelja við rannsóknarstörf um lengri eða skemmri tíma.

Rökstuðningur

Nauðsynlegt er að hefja kynningarherferð um rannsóknarmöguleika Vestfjarða á ofangreindum fræðasviðum vegna þess að þeir óþrjótandi möguleikar sem hér eru fyrir hendi eru fáum háskóla- og vísindastofnunum kunnugir. Þó hefur borið á meiri áhuga fræða- og vísindamanna á málefnum Vestfjarða og má þar nefna á sviði fornleifa-, sagn-, dýra-, og jarðfræði. En betur má ef duga skal. Einnig er nauðsynlegt að ná til þeirra fræða- og vísindamanna erlendis sem hafa áhuga á eða eru þegar að stunda rannsóknir á norðurlöðum. Í því sambandi geta Vestfirðir gengt lykilhlutverki.

Til þess að ná eyrum fólk er nauðsynlegt að kynna hvað Vestfirðir hafa upp á að bjóða sem rannsóknarsvæði. Þar gegna fjölmiðlar lykilhlutverki og þá sérstaklega sjónvarpið, því myndmiðill hefur meiri og sterkari áhrif og er líklegri til að skila betri árangri. Samfara því er nauðsynlegt að hafa beint samband við valda aðila í þessari markaðssetningarvinnu.

Náttúrustofa Vestfjarða hefur, á undanföllum árum, unnið að alls konar verkefnum á sviði náttúruvísinda og fornleifafræði. Við stofuna starfar menntað fólk á þessum sviðum. Þó svo að stofan hafi haft nóg að gera hingað til er nauðsynlegt að skjóta styrkari stöðum undir starfsemina og útvíkka starfsemi hennar. Stofan getur boðið upp á aðstöðu og tækjabúnað fyrir rannsakendur auk þess sem að menntun starfsfólks stofunnar nýtist í ýmsum samvinnuverkefnum og vera jafnframt í tengslum við rannsóknarstofnanir innanlands á sem flestum sviðum.

Bolungarvík hefur góða aðstöðu til þess að taka á móti fræða- og vísindamenn sem vilja koma hingað til að vinna í lengri eða skemmri tíma. Nóg er af lausu húsnæði og í bænum er allt til alls. Þetta þarf einnig að kynna rækilega.

Stefnt skal að því:

- að markaðssetja Vestfirði sem kennslusvæði í ofangreindum fræðigreinum fyrir háskólanema bæði í grunn- og framhaldsnámi við innlenda sem og erlenda háskóla.
- að bjóða námshópum innlendra og erlendra háskóla upp á námskeið eða námsferðir á Vestfirði.

Leiðir

Sú kynningarherferð sem rætt var um hér að ofan nýtist einnig þegar Vestfirðir eru kynntir sem kennslusvæði fyrir námsmenn sem stunda bæði grunn- og framhaldsnám. Það sem bætist við er að kynna þann möguleika að starfsmenn Náttúrustofunnar taki að sér að vera leiðbeinendur háskólanema í námsferðum, en til þess hafa þeir menntun og þekkingu, á svæðinu.

Rökstuðningur

Fjöldi þeirra sem stunda háskólanám á Íslandi eykst með hverju árinu. Einnig hefur nemendum í framhaldsnámi, þ.e. meistara- og doktorsnámi fjölgað mikið og á eftir að fjölga enn frekar þegar fram líða stundir. Til þessara nemenda þarf að ná og kynna fyrir þeim þá möguleika sem felast í að stunda rannsóknir á Vestfjörðum og jafnframt að kynna þá aðstöðu, tækjabúnað og menntun starfsfólks Náttúrustofunnar og samstarfsaðila hennar sem gæti nýst nemum við rannsóknir, auk þeirrar aðstöðu sem Bolungarvík hefur upp á að bjóða.

Stefnt skal að því:

- að leita eftir innlendum og erlendum samstarfsaðilum sem starfa á ofangreindum fræðasviðum og gera við þá samstarfssamninga.

Leiðir

Kortleggja hvaða innlendar og erlendar stofnanir starfa á sviði náttúru- og félagsvísinda, fornleifafræði, sögu og menningu.

Finna tengiliði í viðkomandi stofnunum og þróa með þeim mögulegt samstarf í ofangreindum fræðigreinum með það fyrir augum að gerðir verði samstarfssamningar við viðkomandi stofnanir.

Rökstuðningur

Mikilvægt er fyrir stofnun eins og Náttúrustofu Vestfjarða, sem er eina stofnun sinnar tegundar á svæðinu, að koma sér upp samstarfsaðilum bæði hér á landi og erlendis. Við það einangrast ekki hin faglega þekking starfsfólksins og þú þekking sem stofnanir hefur aflað verður hluti af því þekkingarsamfélagi sem hún starfar í. Einnig er það stofnunni lífsnauðsynlegt að vera í samstarfi við aðra því flestir þeirra styrkja sem hægt er að sækja um krefjast þess að stofnanir séu í samstarfi hvort sem um er að ræða stofnanir hér heima eða erlendis. Til að tryggja slíkt er æskilegt að gera fleiri samstarfssamninga á sem fjölbreytilegustu sviðum starfseminnar.

Stefnt skal að því:

- að sækja um styrki, innlenda jafnt sem erlenda, til ýmissa rannsóknarverkefna á sviði náttúru- og félagsvísinda, fornleifafræði, sögu og menningu. Að styrkumsóknum stendur Náttúrustofa Vestfjarða ein eða í samvinnu við samstarfsaðila, allt eftir eðli verkefnanna.

Leiðir

Fylgjast með auglýsingum um styrki hvar sem er í heiminum og sækja um þá styrki sem henta hverju sinni. Leita til samstarfsaðila um sameiginlegar styrkumsóknir þegar það á við. Leitast við að vinna góðar og vandaðar umsóknir.

Rökstuðningur

Náttúrustofa Vestfjarða er að hluta til rekin að fjárlögum ríkisins og sveitarfélaga en að hluta til af þeim sértekjum sem henni tekst að afla með ýmsum verkefnum. Styrkir mynda þannig stóran hluta af tekjum hennar. Þennan þátt þarf að efla. Það er mikil vinna að fylgjast með og vinna umsóknir í styrki bæði hérlendis og erlendis og margir styrkir eru skilyrtir á þann hátt að krafist er ýmissa samstarfsaðila, innlenda sem erlenda. Góð og vel unnin styrkumsókn er líklegri til að fá styrk en sú sem kastað er höndum til við undirbúning.

Framkvæmdaráætlun

1. Rætt við ýmsa aðila er starfa við háskóla landsins sem eru með kennslu og rannsóknir á þeim sviðum sem verkefnið vinnur á, kynna verkefnið og óska eftir samstarfi. Finna tengiliði innan háskólanna og gera samstarfssamninga
2. Rætt við aðila innan stofnana á svæðinu og utan þess, þar sem verkefnið er kynnt og óskað eftir samstarfi. Finna tengiliði innan stofnananna og gera samstarfssamninga

3. Ræða við erlenda aðila háskóla og annarra rannsóknarstofnana, þar sem verkefnið er kynnt og óskað eftir samstarfi. Finna tengiliði innan háskólanna og gera samstarfssamninga.

Ofangreindum aðilum verða kynntir rannsóknarmöguleikar Vestfjarða í náttúru- og félagsvísindum, fornleifa- og sagnfræði og menningu auk starfsemi Náttúrustofu Vestfjarða og þeim möguleikum sem felast í samstarfi við hana.

4. Hafa samband við fjölmiðla, þ.e. sjónvarpið og kanna möguleika á samstarfi sem fælist í kynningu á náttúru, mannlífi, fornleifa- og sagnfræði og menningu út frá sjónarhóli þess að Vestfirðir séu rannsóknarstofa.
5. Sækja um styrki bæði í innlenda og erlenda sjóði bæði fyrir þetta verkefni og önnur sem Náttúrustofan hyggst vinna ein sér eða í samstarfi við aðra en flestir styrkir krefjast samstarfsaðila.

Tímaáætlun.

Unnið á tímabilinu ágúst 2004 – janúar 2005.

Stefnt skal að því:

- að safna saman öllum grunnupplýsingum er lúta að þeim greinum sem taldar hafa verið hér að ofan, þannig að vísinda- og fræðimenn auk háskólanema geti nýtt sér þær til frekari rannsókna.

Leiðir

Leita eftir upplýsingum hjá stofnunum og fyrirtækjum sem starfa á sviði náttúru- og félagsvísinda, fornleifafræði, sögu og menningu um allar þær rannsóknir, kannanir og annað er tengist viðkomandi fræðasviðum og fá send eintök af þeim.

Vinna útdrátt úr hverju efni fyrir sig og hanna skráningu efnisins sem í senn væri hnitmiðuð, einföld í uppsetningu og lýsandi.

Rökstuðningur

Ýmsar rannsóknir hafa verið gerðar á sviði náttúru- og félagsvísinda, fornleifa- og sagnfræði og menningar á Vestfjörðum af hinum ýmsu stofnunum og fyrirtækjum í landinu og þær gefnar út. Náttúrustofan hefur þegar hafið vinnu við slíkan gagnagrunn og í hann hafa verið skárður fjöldi heimilda. Fjölga þarf þeim flokkum sem skráningin nær til og samræma þær upplýsingar sem eiga að vera inni í honum. Til þess þarf fjármagn. Margar af þessum rannsóknum eru grunnrannsóknir sem hægt er að nota þegar gerðar eru áframhaldandi rannsóknir.

Stefnt skal að því:

- að samræma upplýsingar sem eru í gagnagrunninum hjá Náttúrustofu Vestfjarða.

Leiðir

Við samræmingu gagnagrunnsins verður haft að leiðarljósi að upplýsingarnar séu einfaldar í framsetningu og auðvelt sé að nálgast upplýsingar úr honum. Þær upplýsingar um efnið sem unnar hafa verið, þ.e. útdráttur o.fl. verða settar beint inn í hann.

Gagnagrunnurinn verður hýstur hjá Náttúrustofu Vestfjarða sem ber ábyrgð á honum og sér um uppfærslur og skráningu nýs efnis í samvinnu við samstarfsstofnanir á hinum ýmsu fræðasviðum.

Rökstuðningur

Tölvunotkun er orðin allsráðandi í öllu því sem mannskepnan tekur sér fyrir hendur og eru vísindi og fræðimennska engin undantekning. Með því að setja upplýsingar og útdrætti um þær rannsóknir sem gerðar hafa verið á Vestfjörðum í gagnagrunn eru þær gerðar aðgengilegar fyrir þá fræði- og vísindamenn og námsmenn til að nota við rannsóknir sínar. Einnig eru þessar upplýsingar vistaðar á sama stað hjá Náttúrustofu Vestfjarða sem heldur utan um hann, uppfærir reglulega og setur inn nýjar upplýsingar í samráði við samstarfsaðila.

Stefnt skal að því:

- að meta árangur verkefnisins.

Leiðir

Þeir þættir sem skoðaðir verða og metnir er hvort aukinn áhugi hafið orðið á rannsóknum á Vestfjörðum. Það er hægt að gera með viðtölum við þá sem við lok verkefnisins stunda rannsóknir hér. Einnig verður skoðað hvort umfjöllun um Vestfirði hafi aukist í kjölfarið og hvort ferðamannastraumur hafi aukist við aukna umfjöllun. Kannað verður með viðtölum hvernig gagnagrunnurinn nýtist, hvort hann sé aðgengilegur eða hvað megi betur fara.

Rökstuðningur

Til þess að sjá hvort markmið verkefnisins hafi náðst er nauðsynlegt að meta verkþættina. Slíkt átaksverkefni verður að meta annars er hætta á að allt sé í lausu lofti og enginn viti í raun hvort verkefnið hafi skilað einhverju og hvort vænlegt sé að halda því áfram eða ekki.

Framkvæmdaráætlun

1. Halda áfram vinnu við að setja inn heimildir í gagnagrunn Náttúrustofunnar. Gera þarf vinnuna markvissari, samræma skráningar í hann og fjölga flokkunum þannig að þeir nái til þeirra fræðasviða sem þetta verkefni tekur til.
2. Skrifa háskólum og stofnunum sem hafa verið að vinna verkefni er tengjast Vestfjörðum á sviði náttúru- og félagsvísinda, fornleifa- og sagnfræði og menningu og fá upplýsingar um viðkomandi verkefni og fá afrit af þeim.
3. Meta árangur verkefnisins með ýmsum hætti, s.s. viðtölum, spurningarlistum.

Tímaáætlun

Unnið á tímabilinu febrúar – júlí 2005.

Framvinda verkefnisins

Vinna við verkefnið “Samspil náttúru og mannlífs að fornu og nýju” hófst formlega 1. ágúst 2004 þegar verkefnisstjóri hóf störf á Náttúrustofu Vestfjarða, þannig að unnið hefur verið að verkefninu í tæpa þrjá mánuði.

Vinnan hófst á því að verkefnisstjóri skilgreindi verkefnið nánar, setti því markmið og útfærðri leiðir til að ná þeim og færði rök fyrir því hvers vegna ákveðnar leiðir hefður verið valdar og verkefnið greint niður í verkþætti. Þá voru framkvæmdar- og tímaáætlanir settar fyrir verkefnið. Til þessa hefur eingöngu verið unnið við verkþætti 1 og 2 sem skilgreindir eru nánar hér að framan og undanfarið hefur eingöngu verið unnið í verkþætti 2, þ.e. að kynna verkefnið fyrir samstarfsaðilum.

Haft hefur verið samband við ýmsa aðila vegna samstarfs og einnig hafa einstaklingar og stofnanir leitað eftir því að fá að taka þátt í þessu verkefni. Þeir aðilar sem leitað hefur verið til og samstarfi verið komið á eru:

- Verkefnið “Vestfirðir á miðöldum” en að því verkefni standa Háskóli Íslands, Menntaskólinn á Ísafirði, Fræðslumiðstöð Vestfjarða, Fornleifastofnun Íslands, Byggðasafn Vestfjarða, Atvinnuþróunarfélag Vestfjarða og Galdrasýning á Ströndum.
- Sjálfstætt starfandi fræðimaður sem hefur áhuga á að vinna mannfræðirannsóknir tengdum sjávarútvegi.
- Ýmsir ferðaþjónustuaðilar á svæðinu, s.s. Hótel Ísafjörður, Ferðamálafulltrúi Ísafjarðarbæjar og Vesturferðir.
- Nokkrir erlendingar ferðaþjónustuaðilar sem leggja áherslu á menningar- og náttúrutengdar ferðir um Vestfirði.

Fjölmiðlar á svæðinu hafa fjallað um verkefnið og haft hefur verið samband við ríkisfjölmiðla og beðið eftir svári frá þeim um hvort áhugi sé að fjalla um þetta verkefni og starfsemi Náttúrustofu Vestfjarða í tengslum við það.

Rætt hefur verið við fleiri aðila en þar sem ekki hefur fengist staðfest áhugi þeirra á að taka þátt í verkefninu er ekki rétt að geta um þá hér.

Unnið er að því að gera samstarfssamninga við ofangreinda aðila og einnig er unnið að því að leita til fleiri aðila með samstarf í huga. Þá er einnig í undirbúningi gerð styrkumsókna til þess að fjármagna verkefnið enn frekar.

Það er ljóst að nokkuð hefur áunnist á þessum tæpu þremur mánuðum sem unnið hefur verið við verkefnið og þau viðbrögð sem fengist hafa við þessu verkefni eru góð og áfram verður unnið að fullum krafti að öðrum verkþáttum þess.

Anna Guðrún Edvardsdóttir

Verkefnisstjóri

